

Kemtuik Nebut so klik go

(Texts in Kemtuik)][\\\\\\\\

Content

Chapter 1 Mamnebut (*tales*)

- 1.1 Betedon ey demanon ey bu lek go
- 1.2 Babu lema keba
- 1.3 Uduo ey sedue ey go
- 1.4 Wop mlak sogo
- 1.5 Demukabui nalo
- 1.6 Woy Idam (1)
- 1.7 Woy Iram (2)
- 1.8 Dame Idam (1)
- 1.9 Dame Idam (2)
- 1.10 Ki Mania
- 1.11 Blubu lemoy go
- 1.12 Gluablong ey Yakunali ey

Chapter 2 Kemtuik go menay nogo nebut

(*Cultural information : Animals in Kemtuik area*)

- 2.1 Nali nogo nebut
- 2.2 Yow nogo nebut
- 2.3 Segut nogo nebut
- 2.4 Wop nogo nebut
- 2.5 Kabot nogo nebut
- 2.6 Ibam nogo nebut
- 2.7 Bupalu nogo nebut
- 2.8 Uduo nogo nebut

- 2.9 Dasi kambo nogo nebut
- 2.10 Medop nogo nebut
- 2.11 Son nogo nebut
- 2.12 Nebu nogo nebut
- 2.13 Isuali nogo nebut
- 2.14 Lema nogo nebut
- 2.15 Wikabot nogo nebut
- 2.16 Tak nogo nebut
- 2.17 Usum nogo nebut
- 2.18 Wosu nogo nebut
- 2.19 Wadiyay nogo nebut
- 2.20 Kaley nogo nebut
- 2.21 Saynali nogo nebut
- 2.22 Blodasi nogo nebut

Chapter 3 Nebut Mang (*Cultural admonitions*)

- 3.1 Nemu wegeng suey so suing genang

Chapter 4 Nebut-Nebut (*Cultural customs*)

- 4.1 Kemtuik go nebut-nebut
- 4.2 Kabung drang sogo nebut
- 4.3 Uduong puit sogo nebut
- 4.4 Walop nogo nebut

Chapter 5 Sam-sam klik go (*Personal Letters*)

- 5.1 Yuliana Marasian
- 5.2 Yohan Yekuisamon
- 5.3 Yakob Bemey

Chapter 1 Mamnebut

(Myths)

1.1. Betedon ey demanon ey bu lek go

(Mia Mariam Nasa)

Banim dega go, sikabung got-neakam go: miam kua. Nglangin-a, danon ey denun ey go-a. Nggano, unen kua senong: gemang, kua? Ku meno so, danon ey denun ey go, wawi go ulu buo-so gemang klong. Ngga ey, nglangin-a ulu blo sono klak-biwon go, ulu so buo-tebawon gono, ulu blo sik so sa blue gemang pu-biwon! Sa blue pu-biwon gono, sa pupu e ... bu ey se i-iti. Ngga ey bu sung gemang klak. Bu keklak golo danon ey denun ey bu lo kenok go, bu sung lo se lek. Duo namon lo gemang usi, “Aya! Bu nago yam so ya? Sa pu go tong-a! Bu kui yam nogo se!” Nggano, nglangin lo wayso pu go, “Mot namon-a yakot so suing-a, genam mea li-silu so!” Ngga sik sogo, nemot namon ey bu lo yam so se sesaguip. Bu lo yam so saguip go, duo namon bu lo lek go koklong. Bu lo lek go, demanon-a sengin wagon blo no lit, betedon-a isegun no lit. Ngga sik sogo, betedon lo gemang duing-ton, “Ye! Kabuisro penggu nago no mo lit. Bu lo gut go mo kebong yabung?” Ngga ey, demanon lo way so duing go, “Ye! At go kemdet bu lo lek go, mo kebong?” Ngga ey, isegun sengin-a betedon lo tuot go gemang betep. Isegun sengin betep go, e ... demanon mit no pung-anatun gono, demanon gemang senong-natun. Demanon senong-natun gono, gemang we-tugun, “Ye! At go kemdet isegun blo no ba lit!” Ngga ey, wagon sengin-a way so demanon lo buo go, gemang betep-bitun. Betedon, wagon sengin ikum gono, gemang duing-bawon, “Ye! At go kabuisro nemot-a wagon blo no ba lit-natun. Bu sung, yam so tebuo gono, demanon li-natun go, butuo lo damoy sono gemang betugun. Nggano, betedon ey tegu go, betedon lo pu go, “Ye! Imot namon ten ey tra go se! Sogo-a ya dam-mleyon?” Ngga temu ey, nemu iti-klebantun go, gemang ikum. Nggano, gemang usi, “Ngga sogo dop? Kim dop? Nagui dop? Daguit dop? Wot dop? Luim dop? Tap logo ngga kalik gemang pen-klekuntugun.

1.2. Babu leme keba

Ku meno no kabung nalo leme buo sik so, leme keba ey uweng. Nggano denok meno kabung nalo go yap seboy so susuing go kabung nalo ikum gono, dabui ta tetegue ey gemang pupu, “E ... at go babu, leme keba ey! E ... genam go babu, leme keba ey! Genam ey ya dam? Nggano, kabung nalo lo ngge klik so gemang pu-tun, “Genam domdat kua go be. Domdat ey go sogo, genam go leme gemang

mo buo.” Nggano denok ngganemot lo pu go, “Ye ... babu, no sogo so pu-to?” Genam logo ulu blo kleng-kleng, semu blo kleng-kleng, di naklay blo kleng-kleng.” Nggano kabung nalo nemot lo pu go, “Domdat, koy-a puit-a, imot go leme ya duik. Utep so mot se klak-nalo. Ngge kubluik-a yaluim-natu go be.” Leme duik go yam so dam gono kabung nalo nemot lo gemang pu-natun, “Utep so, mot se kundo! Wadikua seni se weng, sagon ey go wadikua klak sogo be.” Wadikua seni, denok ngganemot kabung nalo nemot mit no gemang kunuon. Wadikua seni kabung nalo leme temu duik go, ngganemot dam go, ngga ey nemot namon leme buo so gemang klong. Leme mit no pung gono, kabung nalo lo denok ngge no nebut ngge kalik so gemang pen-anatun, “Mot leme klak-bilo go, nemu blo sono kua yalap, son kui kin eygo blo so gemang.” Denok ngganemot leme klak-biwon go, nemot so bubuo, nggano nemu blo sono gemang yalap-biwon. “Ye ... babu wamoy so ba mlue-natun, son-a kua! Nemot-a denok go don mata so ba glung! Denok tiat nega go, nemot-a, babu lo ba teguok go dam-yum. Nemotnang go don mata so ngge no glung go be! Denok ngganemot dabui ba suali se tra-ton, “Ye ... genam babu lo ya tebuet go dam-yun ba? No, genam sogo kalik so ya semu-lu?” Nggano gemang duing-won, “Leme kangok dega go buo go, e ... ket sono gemang ya betep-silu!” Nggano denok ngge lo pu go, “Babu, genam go leme kangok go betep-silu go.

1.3 Uduo ey sedue eygo

(Mia Selviana Warmetan)

v1 Sedue ey, uduo ey go nogo nebut, Suiyap sedue go mambut pen. Banim go uduo, sedue kalik ta-masi ey. Nglangin nang ey usu no klong go, no, yakena sono tandali weng sogo nogo, koy-kenen ey mea lek. Nglangin ey nemot ey koy ku lo srek genang sogo. Yap klik genang di kluok go, yakena nogo mea lek go weng dali. Nggano, unen ey usu no klong go, usu wasma, ulum-san, suot, yu, senim, keba ey mea glung go uweng dali. Uduo ngganemot so pong go sedue, nemot go sui Yalam dem. Ku meno no, Yalam dem, duen no nevo mlak so gemang klong. Nggano, nevo mlak go, Yalam dem lo nevo yam so wok go, gemang duik-nawon. Yang! Yalam dem, nemot go keba meno kua, ku no-ku no nevo blang-a gemang wet-ton. Da meno no, Yalam dem uduo ey duen ku no gemang klong. Duen ku so, nevo mlak go tandali gemang weng. Yap no pung go, sedue ngga lo nevo wok go, kiki so yam so wasey-nawon. Nggano, sedue kabung lo nevo ngga, kedong-a dedam, uduo nogo sogo don-a ne teta. Ngganemot sogo so, uduo wengkabui lo deguo gemang wet-won. Uduo, nemot go seguong so, nebut got-newon gono gemang pen-neton, “Motnang se tup! Imot go aya lo sesemu go tasam ngge kalik so gabe. Imot-a nevo mlak sogo so kangok so u-usey, no, don-a aya lo imot no ne teta. Ngganemot sogo so, duen no imot mo ip-eyon go, duen ba no aya-a mlak go

mea itak-ebayon. Ngga utep go, Yalam dem, uduo bea go duen no gemang klong. Duen no, nebo uduo lo gemang segue-nesawon. Yalam dem, nebo so kap-biton go, yam so dagu gono, nebo no ple so kik-siton gono, uduo naklay kueng itak go, kuek-nesiton go, nemot go nglangin, Yalam dem-a, way so iwot go mlak-nebawon, gemang kebong. Yalam dem go uduo ngga kalik semu-nebawon gono, nglangin temoy-a duen no itak go, uduo-a banom yakena no gemang natun-lak. Ngga sik so, uduo nogo nebut piam pu-newon go, tamasi nebo kalik gemang lemoy. Nglangin mlak-newon go sogo so.

1.4 Wop mlak sogo

(Mia Martina lo pen go)

¹ Kabung meno nemot go sui, Wali nali. Ku meno no, Waling nali wop mlak so gemang natun. Butuo wop so mlak-tenatun gono, Waling nali bu no lema lo gemang som. Lema lo som gono, kekay so bu no se gluik-nawon. Ngga ey, Waling nali go kenin kam so bung-ton. Ku yam so se kiklik, kening bu sono nawon go butuo lo kam so gemang wet-ton. No, denun dato, unen ey klong go kap-bitun golo, gemang pen-batun. Nggano, nglangin lo yakena sedue kabung no gemang pen, “Ye! Genam go kabung, bu no suing go se!” Ngga sik so, yakena sedue kabung naklay natun go, bu degut-netenawon, nggano, kabung ngga bu ba so temoy-a gemang sok-nenawon. Ngga ey, mu no tuet go, wadi nesip, Waling debui go temoy, si mu ba sik sogo, lema lo tandali gemang lek. Ngga ey, Waling debui go temoy, lema lo don so bung go, gemang wasey-sing. Ngge, kabung wop so memlak gono, lema lo som gono, gluik go, nebut gabe pen. Nago no, wop mlak so butuo no klong go, kunala temoy no se. Wop mlak nogo nebut ngge no yam gabe.

1.5 Demukabui Nalo

Banim go sedue meno gemang got-akam. Ku meno no, nemot go denun dato maning seguay go ey, duot kuon plo so duotsua no gemang klong. Duot kuon yam so poplo gono, denun no nglangin lo gemang pu-nawon, “Imot go kuon dok sogo be, mot klong go, duensua tung-salo!” Nggano, denun dato duen ba idi no klong go, semu duensua so gemang tutung. Ngga ey, Demukabui nalo, ngga ba so tebok go susuing golo gemang bebat-natun, “Genam go duot nando lo bubuing?” Ngga kalik tup gono, kabung denok ngganemot lo pu go, “Mia, genam lo wa!” Ngga sik so, Demukabui nalo lo pu go, “Kua, suey so se pu-sando!” Nggano, kabung denok ngga lo pu go, “Babu genam lo wa!” “Ya....! Debui, nemot so genam pu-tu go gemang. Genam ngge mot go babu gabe! Mot go aya genam go duo gemang. Weng keda so, babu pla kuadok-silo, babu masi don kua go se!” Nggano kabung denok seguay golo Demukabui nalo gemang kuadok-natun. No, kabung denok lo

pu go, “Babu, genam don kua go se!” Nggano Demukabui nalo lo pu go, “Kua, mot don kangok, se yu ... usre ey se uwata klong! Babu don kua go se!” Tap no kabung denok lo tandali pu go, “Babu, genam yam so uwakot go se!” No, Demukabui nalo lo pu go, “Kua, yakena ngga go, kungap mang i-ikum!” Nggano kenatugun, Demukabui nalo go yap no gemang pung. Yap no pung gono, demu ip semlea lui gono, gemang pupu, “Imot semlea ya dam-mleyon go!” Semlea dam gono, mang pu, “Domdat imot go, naning duo ey koy negu no ba duik!” Nemot-a naning duo kua, ngga demu guen. Kam so ta pui-tugun, naning duo dawin ey gigit, koy logo kua pegop. Nggano gemang pu-tugun, “Babu kua dedasing go se!” Demukabui nalo lo pu go, “A ... sogo kalik golo yabung, kua dedasing go!”

1.6 Woy Idam (1)

Woy idam, yap so got dap-ton. Nggano, nemot go plebin genang, wo so suon-ton gono ta plepong ey gemang tong. Sualabon iti-won go, ta tong go kin, ngga ba no gemang leguit-nangam. Ta kin ngganemot, sualabon ey iti go, nemot go yap-saliyap sisi tong go ba no gemang kong-bawon. Kin, sualabon eygo ngganemot, yam so ku klaya so lemoy gono, duo kinsay so gemang wang. U pang gono, Woy idam, tup go klak-biwon go gemang ikum. U tup-won goso nemot lo kunala duing go, “Ngge, nando logo duo lo u kukluo?” Ngga ey, duing-dap won gono, ip go ikum-bawon go, nemot ey gemang kuikui-dapwon. Duo ngganemot ikum won go, senun Banu debui nogo kua pen-sengam. Yang, Woy idam go yap banom, nggano Banu debui go yap banom dali so. Ngganemot nogo, duo ngganemot Banu debui kua senong-sengum. Banu debui lo ten semu goso Woy idam usi go, nemot lo way so mlue go, “Genam sadui tra goso be, genam nogo-a wakay no tui go iti go se weng!” Nemot-a, Woy idam, nemot go duo ngganemot so saboy-ton. Ku no-ku no, nemot lo ngga kalik so senun nogo gemang mlue-ton. E... duo nggenemot yam so babu go, yagui taidi yam no, nglangin lo ple-ple bin go, duo nggenemot no gemang iti-won. Duo nggenemot go sui, Woy idam Takinbungso gemang temuit-won. Duo nggenemot, Woy idam tang golo maning seguay go nogo, nemot tang so min kok-won go. Nglangin lo ple-ple bin go, iti go ngganemot ey yap kading ba lo wet-aton. Keluk, lema, muey, but go, nglangin mit no mea iti go weng. Nggano, nglangin no gemang usi-ton, “Aya, menay ngge dedam go?” Nglangin lo mea taling, “dedam go-a, dam genang so se iti! Kua dedam go-a mea idok go tega!” Ku no-ku no ngganemot kalik sesemu-ton. E... danon nemot yam so kangok-dap-ngam go. Nggano, ple seni-a nglangin lo bin go gemang iti-won.

1.7 Woy Iram (2)

Woy iram, yap so got dap-ton. Nggano, nemot go ple bin genang, wo so suon-ton gono, nemot go ta plepong ey gemang tong. Sualabon iti-won go, ta tong go kin, ngga ba no gemang leguit-nangam. Ta kin ngganemot, sualabon ey iti go, nemot go yap-saliap sisi tong go ba no gemang kong-bawon. Kin, sualabon ey go ngganemot, yam so ku klaya so lemoy gono, duo kinsay so wang go. U pang gono Woy iram, tup go klak-biwon gono gemang ikum. U tup-won goso nemot lo kunala duing go: “Ngge, nando logo duo lo u kukluo?” Ngga ey, duing-dap won gono, ip go ikum-bawon go, nemot ey gemang kuikui-dapwon. Duo ngganemot ikum won go, senun Banu debui nogo kua pen-sengam. Yang, Woy iram go yap banom, nggano Banu debui go yap banom dali so. Ngganemot nogo, duo ngganemot Banu debui kua senong-sengum. Banu debui lo ten semu goso Woy iram usi go, nemot lo way so mlue go: “Genam sadui tra goso be, genam nogo-a wakay no tui go iti go se weng!” Nemot-a, Woy iram, nemot go duo ngganemot so saboy-ton. Ku no-ku no, nemot lo ngga kalik so senun nogo gemang mlue-ton. E... duo nggenemot yam so babu go, yagui taidi yam no, nglangin lo ple-ple bin go, duo nggenemot no gemang iti-won. Duo nggenemot go sui, Woy Idam Takin Bung so gemang temuit-won. Duo nggenemot, Woy Iram tang golo maning seguay go nogo, nemot tang so min kok-won go. Nglangin lo ple-ple bin go, iti go ngganemot ey yap kading ba lo wet-aton. Keluk, lema, muey, but go, nglangin mit no mea iti go weng. Nggano, nglangin no gemang usi-ton: “Aya, menay ngge dedam go?” Nglangin lo mea taling: “dedam go-a, dam genang so se iti! Kua dedam go-a mea idok go tega!” Ku no-ku no ngganemot kalik sesemu-ton. E... danon nemot yam so kangok-dap ngam go. Nggano, nglangin lo ple seni bin go gemang iti-won. Ngganemot nogo, ku naklay duen ba seguong lo menay blang-a wet-ton! Ku meno so nawon go, kungdon so yagui mata so pupung go gemang ikum-nawon. Da meno, kunuon gono kungdon ibui gemang klik-won. Nggano, kungdon ngganemot so bung-ton gono, wi gualing goso, isuguo meno tuk-won go, e... Banu debui go usu damoy sogo udui dop blo no gemang lit. Woy ngganemot nogo, Banu debui usu damoy so got-tegun. Nemot go nemu damoy so ple day ngganemot udui dop blo nogo gemang lit. Duo ngganemot, nemot go isuguo so uwet go e ... Banu debui go usu damoy no gemang li-won. Duo ngganemot go saysuk, neblong kangok woy neblong kalik. Banu debui neblong ngganemot no ikum-tun go, yakot so udui dop ba no son-situn. Woy idam takin bung uweng go, Banu debui dagu no, Banu debui lo Woy idam ta lo gemang mlak-situn. Nggano, ngge kalik so gemang usi-nangum: “Mot, nando go danon?” Nggano Woy idam lo pu go: “Genam Woy iram go danon!” Banu debui lo pu go: “Ey! Mot Woy iram go danon sogo! No, genam nando go senun ne? Genam ngge, Woy iram go senun gabe!” Nggano, Banu debui lo tandali nemot no gemang usi tun: “Ngga kalik go, mot lo genam sogo nando so ya pu-lo?” Ngga no, Woy idam lo pu go: “Se! Mot sogo mia so ya pu lu?” Nggano, Banu debui lo pu go: “Kua, suey so pu!” Woy idam lo pu go: “Se! Babu so ya pu

lu?” Banu debui lo pu go: “Kua! Maning, suey so pu!” Nggano, duo ngganemot lo pu go: “Ey! Ngga kalik go, mot kabung so ya pu-lu?” Nggano, Banu debui lo, nemot no pu go: “Ya!” Ngga ey, nemot namon “sadui” kenok-kletun go. Ngga sik sogo, Banu debui lo gemang pu-tegun: “Nggeasui go, mot ey genam ey bu ya klong go isang! Genam lo, min nasrok so tetega go, bu duk-klebyon go, ngga ey bu mea isang!” Nggano, Woy idam ta kin bung lo demu put ba lo gemang degut-sawon. Wop mlak go idok go nemot ey gemang pung-a-sanon. Nggano tandali degut go wop mlak go idok go pung-a-sanon go. Tandali go, degut-sawon gono, Banu debui lo demu kangok golo demu put no gemang ketok-situn. Nemot tandali pung sogo kam so sanon go: “O, no, demu lo put mo wik ba!” Nggano, demu luk ba lo degut-biton go, wengkabui-a bu kua gono tui go, got-ton, masi namon-a bu ba so. Nggano, Banu debui betun go, bu duk go truong-batun go, demu put ba bu lo yam so damoy. Banu debui yap no mo klong, duo ngganemot lo demu luk ba so got-won go, ku banu klaya blo no. Nemot go nglangin kam so danon nemot so uwet-ton, kua ikum-srewon. Banu debui tang go logo, Woy iram nogo kua pen-srengum. Ngga temu ey, Demutim Imon iram go denun namon, Meki ey Mesum ey, wop sagoy so leguit-kebantegun go, demu luk ngganemot no gemang pung. Nggano, Meki lo gemang pu: “Ngge Banu debui lo nasrok so tetega go sip, wop mata so gabe.” Nemot namon ngganemot so kasa-kletegun go, Meki lo Woy idam go masi no gemang tra-tun. Nggano, pung-abantun go Mesam no gemang pen: “Mesam, genam lo kaysruo tra-tu go se!” Nemot namon tandali kasa-kletegun. Nggano suey so gemang tra-kletun: “Ye! Ngge sedue kalik so be! Sedue ngge nemot go saysuk yam so deglang lo mo sebut. Nemot namon lo tetra dia no sok go tui-kletun go. Nggano suey so gemang ikum-klenatun: “O, no, sedue ba!” Nemot namon wop memlak go, Meki logo-a keba ba no kiking. Mesam logo-a kiki so dam-bantegun. Ngganemot sogo so, Meki lo gemang pu-tegun: “Mesam, mot lo di klong tuo! Imot namon kebleng klik-meyon genang. Sedue ngge yay, genam lo mea suing!” Meki go kunala ba lo duing go: “Mesam lo sedue ngge yay suing go, kiki so, nemot lo mane ya dam-yun!” Mesam di yam so tuo go, nemot namon lo kebleng yam so klik-kletun go. Nggano sedue ngganemot lek go, kebleng blo lo tui gono, koy-a, ku no gemang puit-lak klenatun. Koy nengkoy lo sedue ngga go saysuk no lelemok, deglong nemot go saysuk nogo yam so pang go negot. Nggano, nemot go ta masi se memenok. E... nemot go saysuk nogo deglong naklay yam so pang go negot go. Nggano Meki ey Mesam ey mlak-kletun go, ku no gemang nik. Nggano, sedue ngge nemot go nebuem no, nemot namon lo ten taling kletun go, ten nemon a dop-won gono, nemot lo kuisui momot, e ... yangu yangu sogo ey mot. Woy idam, demu put ba so got-ngam go nogo, lema ey, nemot go tawon-masiwon ey, ten sogo so nemot lo dam go, yam so mot-won. Kuisui yam so mot go, lom bu lu gono, ten gemang dam-won. Ku nangglik tete no nemot saysuk don naklay kok go gemang. Nggano, wo tang ple bin-won go. Wo tang ple ngganemot

lo nebo ey isuali ey mata so tuk-won go. Nebo dagon ey isuali dagon ey ngganemot Meki ey Mesam ey nemot go unen ey nglangin ey gono idok go gemang kenategun. Meki ey Mesam ey nggenemot Demutim Imon iram go denun namon. Meki ey Mesam ey wop sagoy Wasi bu lo leguit-klebantun go. Meki ey Mesam ey wabedong nemotnang go yap nogo pung go, nebo dagon isuali dagon-a yap ba no ta nemot namon tandali gemang weng. Imon iram ey senun ey usu sik sogo pung go nebo dagon ey isuali dagon ey gono kam so nega netenawon: “Nggenemot nando lo ta-ton?” Nemotnang kua sesenong. Ku no-ku no Meki ey Mesam ey nebo dagon mot-kletegun go. Banim sogo, nemot namon kenatun go, Woy idam lo pu goso nglangin go ple gemang iti-klenatun. Meki ey Mesam ey go unen ey nglangin ey kua sesenong. Ngganemot sogo so, nebut semu-newon go, nemot go danon-a yap ba no deguek ba no wot lo kong go itak, unen ey nglangin ey go-a usu no gemang klong. Nggano wabedong go, nemotnang gemang kuntun lak, Meki, Mesam nggano Woy idam takin bung. Denok ngganemot, deguek ba so yakot so got-ton. Mesam ey Meki ey yatap tenuing go, klak-kebitun go, nggano nemot namon go kenin mesip so gemang klak dali. Sedue ngge nemot go saysuk neblong ey golo, yap ba mablong so itak. Meki go Mesam go betedon sat deguek ba no son go nggenemot, neblong ngge nemot ikum-won go, denok nggenemot suali tra-won go bu ey kekay so gemang plo-won. Nggano Woy idam lo Meki ey Mesam ey go no gemang pu: “E ... ngga sogo bu pipi? Mot namon ikum! Mia lo, tegun ey tui go bu?” Nggano nemot namon, wot truk go, betedon sat gemang ikum-klenatun. Denok ngganemot lo bebong kangok so gemang king. Nggano, nemot namon lo nebo kebum-a betedon no iti go gemang pu: “Mot suali kua tra! Mot nebo ngge-a dam! Aya ey mia ey usu sik sogo mo weng go, ngge kalik go kua pen: “Meki ey Mesam ey sedue mo iti!” Nemot namon lo, unen go muk tuet, nggano, Woy idam lo nglangin go ple unen suey go sok, ngga ey, ple day suey-suey go gemang sok-won dali. Ngganemot ey, nemotnang tandali gemang nebewon. Imon iram ey senun ey, usu sik sogo use pung go. Unen ten suik-tun go, nemotnang ten yam so dam go. Nggano, danon ngganemot lo, unen ey nglangin ey gono gemang pen-a-won: “Aya ey mia ey imotnang-a tebadali uwet, Meki ey Mesam ey go sedue mo iti!” Seni so, Woy idam takin bung, nemot go nglangin Woy iram, danon nggenemot so maning wet-akam. Nemot kua senong! Pu ngga nemot go danon nago so? Nebut nggenemot nuik, Mlem gabe git-tegun. Demutim Imon iram go denun lo wop mlak go, Woy idam demu lo wik go, Wasi bu damoy so gabe! Woy iram go danon Woy iram dali, nemotnang Wasi bu damoy so got-neton. Nemot menay tuk-neton go, mata so. Nggano, Woy idam nemot go senun namon ey, nglangin Imon iram mit no gemang kuntun. Ngga ey, Imon iram lo pu go, Woy idam motnang nangglik yakena no se weng! Nggano, Woy idam lo pu go: “Aya, mot walop-a se iti-lo! Ngganemot ba no genam mea pung!” Nggano Imon iram walop gemang iti-won. Walop nggenemotnang sogo so, nebo tuk-newon go

mata dega so. Sedue kabung yakena yakena sik sogo, mata dali so pung go. No, Woy iram tang go, nemot go nglangin-a kua senong-srewon. Nemotnang walop nemot tang se tutui. Nggano Woy iram nemot go nglangin gemang senong-won: “Ngganemot nando sedue? Genam go duo kalik go! No, Imon iram nemot sogo walop ba iti-won?” Ngga so, genam nogo, sogo so kua pen: “Woy iram mot go duo ngge so be!” Genam lo duo nggenemot uwet so, Sop-Tapui go sip, bu-beap go sip, genam lo yam so mo wet. Ngga ey, Woy iram lo daguit kuasom kateba dam go. Bu kena no se u-biwon, nggano yagui no u-sawon. Nggano ey, sa pupu bu gemang klak. Yakena Mlem bu lo yam so kenok-angum. Sa nggenemot nan blo no pupui bu so lelemoy. Sedue kabung walop nggenemot so pung go menay, ten naklay bu lo yam so kenok-a-ngum. Woy idam nemot go senun meno Mesam, daguit kuasom blo lo klak-bitegun. Meki duo nu ey go nogo kam so pling-bitun go, ku no tandali bu blo no kenong gono bu lo lek. Nggano, Woy iram nemot ikum kunon go, e kabung bu lo mo lelek. Nggano, ta idi king-kunon go, Meki mlak go, e... daguit blo no. Nemotnang nangglik, daguit kuasom blo lo klak-nebiwon. No, sedue kabung temu bu lo yam so leguot-atun. Nggano, Woy iram lo ngge kalik so u gemang kluo-won: Bu wali-wali, bu Srem ey-a nogo. U nggenemot Woy iram nemot go danon lo kluo gono, sedue kabung nemu gemang king-angum. Nggano, Woy iram nemot go nglangin lo nemot go duo nggenemot so uwet gono, ngge kalik so gemang kluo-ngam: Yali, yali, yali nogo, meno ngge kalik go: Duo nali, duo nali nogo. Woy iram nemot go duo sogo so u ngge kluo go. Ngga ey, ngge kalik gemang pu won: “Aya, mot lo idekeba so genam no iti-kunto mo. Nggeasui go, genam lo pu go nggano, se yam! Genam seni-seni so aya mot go nemu ta masi semu go. Genam lo pu go nggeasui go bu yam!” Nggano, bu yam so gemang pang-angum. Sedue kabung naklay mo kebong, nemotnang nangglik-a gemang wali. Woy idam takin bung nogo nebut ngge no yam. Nebut nggenemot sogo genamnang lo ngge kalik so gabe duing: “Nebut nggenemot Sam Klaut ba no go ey mo kerlam? Yang ga, Nu nogo nebut ey mo kerlam?”

1.8 Dame Idam (1)

Dame idam go unen ey nglangin ey usu no mo klong. Nemot-a yap no banom gemang itak. Wabedong go, Dame idam andua-andua ey isuo ple so tuk-neton gono, Dame idam go ngoydan kabung king genang so, nglangin lo iti go, tong go gemang net. Wabedong go, kamso wet-a-ton... kua ikum-srenawon. Ngganemot suali sogo so, Dame idam yap ba so gemang got-ton. Use go nglangin, unen ey usu sik sogo pung go, ten semu go, demanon lo betun go, betedon gemang usi. No, betedon lo pu go, “Motnang-a klong dam-a! Genam sadui ey be, ten ya kua dam!”

Demanon tandali kuntun go, nglangin, unen ey golo pu goso, tandali betedon pu so gemang betun. Nggano, betedon lo ngga kalik so gemang pu-bawon dali, “Genam sadui ey go, ten ya kua dam!” Nggano, unen ey nglangin ey pu go, “Mesip sogo, sogo ten-a ya dam-yon?” Demanon lo, betedon deguo betun go, da taidi yam so. Taidi tete sogo betun gono, Dame idam lo demanon demun gemang but-bawon. Nggano, demanon no ngge kalik gemang pen-bawon, “Mot nogo nando lo ten so pu goso, deguo genam goso, senang so uweng? Genam, ten moy sogo se! Genam go ngoy, kabung king genang so aya lo iti go, isuo ple so tutuk gono tong go mo net. Ngganemot sogo so, yap ba sogo genam gabe got-tegu!” Demanon lo weng go, unen ey nglangin ey gono gemang pen-anatun, “Dame idam, nemot go nguoy kabung nang sogo, aya lo iti go ngga, tong go mo net! Ngganemot suali sogo so, yap ba so gemang got-tebawon.” Nggano, nglangin ey unen ey pu go, “Nemot, sogo kalik so ne tong go net? Ngga, nemot go ta no mo iti golo. Nemot go kabung dok genang sogo!” Nggano, wadi go Dame idam, unen, nglangin ey go mit no nemotnang go yap no gemang kunuon. Ngga ey, nglangin lo ngge kalik gemang pen-nawon, “Utep go, mot ngge sik sogo se ip-lo, Yansu no, Imon idam mit no se pung-a-ba lo.

1.9 Dame Idam (2)

Dame Idam, nemot go unen ey nglangin ey usu no mo klong. Dame Idam, nemot banom yap no itak go. Wabedong Dame Idam go andua_andua ey isuo ple so tutuk gono, Dame Idam, nemot go ngoy-dan ey nglangin lo nemot no iti go, kabung nang sogo gemang tong. Wabedong go kam so wet-aton, kua ikum-srewon. Dame Idam ngganemot suali go yap ba so got-ton. Use Dame Idam, nemot go nglangin ey unen ey usu sik sogo pung go ten semu go, nggano demanon betedon nemot pu so gemang betun pu go. Nggano betedon lo pu go: motnang-a klong dam-a, genam sadui eygo ten ya kua dam. Demanon tandali weng go nglangin ey unen ey pu goso, demanon tandali betedon pu so gemang betun, betedon lo ngga kalik so gemang pu-nawon dali: genam ten ya kua dam. Unen ey nglangin ey pu gono: mesip sogo, ten-a ya dam-yon? Demanon lo betedon nemot degu so klong go taidi yam so.

Taidi tete betun gono, Dame Idam lo demanon nemot gemang but-bawon gono, ngge kalik so gemang pen-bawon demanon no: mot nando deguo lo pu goso, ten senang so uweng, genam ten moy sogo. Genam go ngoy kabung nang sogo aya lo iti go mo tong-atun, isuo ple so tutuk gono. Ngganemot sogo so genam yap ba so gabe got-tugu. Demanon lo weng go unen ey nglangin ey gono pen-atun: Dame Idam nemot go ngoy kabung nang sogo aya lo iti go tong go, ngganemot suali so

yap ba so gemang got-ton. Nggano nglangin ey unen ey pu go: nemot sogo nang so ne tong go. Ngganemot no mo iti golo nemot go kabung dok sogo. Nggano use Dame Idam nemot so nglangin ey unen eygo mit no gemang kunon, nemotnang go yap no. Nggano nglangin lo ngge kalik so pen-nawon: utep so mot ngge sik sogo ip-lo Yansu no se pung-abalo, Imon Idam mit no.

Ngga utep Dame Idam ip go Yansu no gemang bewon. Beton go, tap no gemang ikum-bawon, Yansu kabung kaguit bu so uwata-netebawon go. Yansu kabung kaguit naklay bu nemot so wata-netebawon go, nemotnang go ngoy-dan ey naklay di kali no glung nebawon go. Dunkoy Debui go mu ba seni lo glung gono, ngganemot blo no kabung kaguit temu gemang glung lak.

Dame Idam ngoy-dan nemot ikum-won goso, semu bu no tuen go blo lo gemang klak- won ngoy-dan ngganemot meno tebuo genang so. Nemot blo sik sogo kam so ikum-kunon go, e... no, sogo kalik so ya klong go, ngoy-dan meno ya tebuo. Kunala ngganemot so duiding-ton, muey Dame Idam mit no gemang pung-abawon. Nggano Dame Idam lo muey no ngge kalik so gemang usi-bawon go: “Muey, mot genam nogo ya tebok lo. Dunkoy Debui ngoy-dan genam no klong iti. Nggano muey nemot li, e... kunon go, kam so pay so pepay, suali sogo so, kua iti-srewon. Muey tandali Dame mit no gemang klak-biwon, ta ulue so. Nggano Dame Idam lo muey ngganemot tebuet go koy no duik go dam-won.

Kabung kaguit bu so wata-neton go, muey go kin nemon dop-nebawon go, nggano gemang pu-netebawon:”E... muey penggui kin nemon-a be, nago so duik go dam-neton?” Nggano kabung kaguit temu lo pu go: “A, ngga didemat lo duik go dedam go kin nemon gemang.

Dame Idam nemot got-ton. Nggano ditebok nemot mit no gemang pung dali. Nggano nemot lo pu go: “Mot genam nogo ya tebok-lo, Dunkoy Debui go ngoy-dan ey klong iti-nalo”. Ditebok li-siwon go kam so pay so pepay kua iti-srewon. Tandali Dame Idam mit no gemang klak-biwon. Nggano Dame Idam lo but go koy no duik go dam-won dali. Ku walong kua luik dali sray Dame Idam mit no gemang pung dali. Dame Idam lo ngge kalik dali so pen-awon: “Mot genam no tebok go, Dunkoy Debui go ngoy-dan ey klong iti. Sray lo li-siwon go Dunkoy Debui go ngoy-a dan ey tebuo go gemang. Ngoy nemot ey iti go, Dame Idam mit nogo gemang klak-bangam. Ngoy dan ey Dame Idam go ta no iti.

Dame Idam lo sray nemot but go duik go dam-bangam. Ditebok ey sray ey Dame Idam lo duik go dam-won go. Ngganemot so kin nemon kabung kaguit bu so wata-neton go, nemotnang dop-newon dali.

Dame Idam di blo so maning got-ton. Nggano kabung kaguit bu so uwata go, nemot go unennang lo nemot gemang tra. Nemotnang ngganemot sogo so kateba-kateba keklak, ngoy-dan ey nemot go-nemot go tetebuo, yam so tebuo. No, Dunkoy Debui go-a klaya nega-natun, nemotnang kam so uwet, kua ikum-

nebangam. Kabung kaguit temu banim no yakena no gemang klong lak. Dunkoy Debui-a banom itak go nemot go ngoy nemot so uwet-atugun. Nggano Dame Idam nemot Debui Dunkoy mit no gemang li- kunon, nggano gemang usi-ton:”Mot sogo so wet-togoy?” Dame Idam lo ngge kalik so usi won gono, Dunkoy Debui sadui buong ey pling. Debui Dunkoy go ngoy nemot Dame Idam lo blindon no glung go. Nggano Debui Dunkoy nemot gabe ikum-tun: “Dame Idam, mot sogo so genam go ngoy iti-to? Ngge genam go aya go, ngga aya lo genam no sagui mea kong, nggano aya lo genam mea but dali. Ngge aya go genam lo iti go weng go.” Nggano Dame Idam lo pu go: “Mot nebut-a pu-a genam ya tup go.” Dame Idam lo Dunkoy Debui gemang usi-tebawon: “Mot sedue mo iti?” Dunkoy Debui lo pu go tebatun:”Genam sedue maning kua iti.” Nggano Dunkoy Debui lo pu go: “Mot kabung mo iti?” “Kua, genam maning kua iti. Nggano nemot namon nebut pen- klebatun gono, Dame Idam lo Dunkoy Debui go ngoy tandali gemang iti-bawon. Dunkoy Debui lo Dame Idam no gemang usi-tebatun: “Mot ngge nogo sogo sogo so weng?” Dame Idam lo pu go: “Genam ngge no weng go, genam go ngoy kabung nang sogo tong go. Ngganemot sogo so, aya ey mia ey pu go: ‘Duo, weng go’”. Nggano Dunkoy Debui lo pu-tebatun: “Ngge kalik go mot weng-a yakena no ya klong go.” Nggano nemot namon yakena no gemang kebetun. Yap no dedagu Dame Idam kim betui ba no gemang itak-tun. Nemot-a banom yap no gemang klong.

Yakena no unennang lo usi-nebawon go: “Dunkoy Debui, mot go ngoy mo iti?” Nemot lo pu go: “Mo iti wa, bu ba no kenong go.” Ngge nemot lo wamoy so mlue go nemot go unen ey nglangin ey goso. Dame Idam kim betui ba no itak go. Nemot go unenang nglanginnang nogo kua pen-sretebatun. Ten semu go nemotnang-a dam nglanginnang unennang ey. Dame Idam teta Dunkoy Debui nemot lo ngga ba no mea kok, nasrok net kalik so mea iti go weng, nasrok blo no tui go.

Ku no-ku no ngganemot kalik seguong so semu-tugun. Unen ey nglangin ey kua senong klesretugun. Dame Idam kim tebuet ba so got-tebawon gono, nggano Dunloy Debui duo gemang nenguon-batun. Nglanginnang unennang nggenemot no kam so nega-netebawon: “Dunkoy Debui, duo nando logo? Nggano Dunkoy Debui nemnot no gemang usi-nebawon: “Mot duo nando logo?” “Yakena sedue logo dia no se pu!” Nemot suali sogo so kua pen-srebatun, genam aya lo but eygo. Nglangin lo nemot no sagui kokong go tang so, nemot lo gemang pu-tun: “Aya, genam go duo ngge Dame Idam logo”. Nglangin lo pu go: “Dame Idam nemot nago so got-ton?” “Nemot kim betui ba so gemang got-tenawon. Genam lo ngga ba no itak-nayu go. Banim, genamnang bu so uwata gono, genam go ngoy nemot lo iti go kok-nayom go. Genam nemot so uwet gono, Dame Idam nemot gabe pung-anayom. Genam go duo ngge nemot logo gabe”. Nggano nglangin lo pu go: “Ngga kalik go piam! Mot sogo so Dame Idam kim betui ba no itak? Yap ba no

sogo so kua wawi go weng. Nemot sedue go danon. Tak lo, lema lo mo glock mo, mea kebong. Mot go ngoy mata so gemang, nemot go sedue kabung no iti genang. Ngge imot go demu gabe. Sedue tang so meno yakena no se wawi go pung, duen ba no kua itak. Nglangin lo pu-bawon go: “Nggeasui go mot klong, Dame Idam pu go, yap no se wawi go weng”.

Nggano Dunkoy Debui nemot natun go, Dame Idam pu go: “Aya lo pu goso be, mot sedue go danon, imot yakena no ya klong go.”

Nggano Dame Idam go senun lo wawi go, yap no gemang kebetun. Yakena no got-ketebatun, Dunkoy Debui duo gemang tui-batun.

Duo ngge sedue denok. Dunkoy Debui tui gono, Dame Idam go yakena no unennang nglanginnang no nebut gemang pung-asitun: “Dame Idam kabung mo iti, kabung go sui: Dunkoy Debui, Imon Iram go denun. Kabung nggenemot duo gabe mo tui, sedue denok.

Nggano Dame Idam go nglanginnang lo pu go: “Nueya! Ngge suey dali lo, genamnang kabung-a Dunkoy Debui, nemot klong go itak genang so, nemot go nglangin taut nemot nogo nang so semu-ton.

Tegun nadi nang yam so semu-dapbawon gono, nggano nemot namon klong sogo no, Imon Idam nemot go denun ey danon duo kenin ey go, nemot namon nogo nebut mang yam so king-bawon go. Nggano nemot namon gemang ip-klebatun. Imon Idam lo pu go Dame Idam no: Dunkoy Debui tap no bu mo tra go, nemot tang so kua gluik. Dame Idam, mot lo se gluik iti. Dunkoy Debui nemot tang so mo gluik mo, nemot bu nali lo bu ba no mea tenget. Nglangin nebut ngga yam so pen gono, nggano nemot namon Yansu sik sogo ip go kukuntugun.

1.10 Ki Mania (1)

(Aya Markus Wadi Lo Pen go)

Kimania Dalam so got-ton go, negui kluim tup gono Negui-Plondo lek go gemang sewon. Walop sip no pung-a sawon go, seguo pong ton... ku boblong, gemang kap sawon. Kuno-kuno nemot kalik seguong so semu-ton, e.. walop gemang yam. Ngga no kabung namon, woy susut ip-klesatun go, e ... dun idi lo gemang kebetun go, e ... woy klak no gemang pung-klebatun. Ngga sik so, negui kukluing go, seguo popong go gemang tup-klekuntun. Nggano gemang kesantun e... Dalam no gemang pung. Nemotnang lo duing go, “Ngge nago sik sogo sikabung lo seguo pla-neton.” Ngga ey, ndengon ey-ndengon eygo ngganemot, saysuk sedue kalik yam so semu-klebatun go, ple kekay so betuik ey lek go, kebasat kekay so tang keba-a yalu no glung. Ple lek go, keba ba no daguit kuasom kekay so luot go, kebasat ey glung. Ndengon trang lo daguit keba glung go, ple lek. Nggano, ndengon sat lo, ngga kalik dali so, glung go lek.

Kukuntugun go, nemot andua mit no gemang pung-klabatun. Dalam so sedue meno lo duing go, “Pu ngge, sedue namon, sat ey trang ey go gabe!” Nggano andua ngga mit no, kebantun gono, ngga no pung go. Suey pu kebatun go, ple ku no kong-kletun. Ngga ey, andua ngga go yap ba so gemang got-neton, daguit-a dedam. Andua lo duing go, “Ngge sedue namon gabe!” Nggano, ndengon go sabung tebot-a segluop ba sono gemang pui-situn. Nggano, nandua no glop lo gemang pu-situgun, “Andua, genam go sabung put ba lo pui-asitun go se!” Ngga ey, danon dato no andua lo gemang pu, “Mot li go, andua go sabung put ba lo pui goey, iti-nalo!” Denok ngga, li-bawon go, e ... segluop ba sik so gemang ikum-biwon, “Ye! No Kabung namon ba!” Sabung tebot iti go, klak biwon gono, nglangin no gemang seglup bawon, “Aya go andua namon ngge, kabung namon gabe.” Nggano, nglangin lo pu go, “Nuey-a! Woy sut gono mea ikum lo!”

1.11 Blubu lemoy go

(Mia Orpa Waring logo nebut pen)

Banim go sedue lo pepen go, “Banim go Blubu kua!” No, sedue meno demanon ey go-a gemang got-klenakum. Ku meno so, demanon so betedon lo gemang pu-ton, “Kabuisruo! Mot-a, Suoli sono, yakena Yakonde no ya itak?” Nggano, way so demanon lo pu-tugun go, “Genam-a, aka lo pu gono, mea keng lo!” Ngga sik so, demanon-a, Suoli no, yakena Yakonde sono gemang itak-siwon. Betedon, banom got-ton go, ku tegan-a i-ton, e ... banu nangglik no se pupung, demanon sogo kunala gemang duing-won. Nggano, dabui ba lo gemang pu-ton, “E ...! Genam, kabuisro mit no kap-tugu!” Ngga ey, srek-won go, ngga utep wabedong go, demanon mit nogo so gemang ip-bawon. Naton go, ku ey-woy ey yam so se susut-klong. No, tap kunton gono, kakutegan lo gemang sruap-won! Sedue ngga, blo sono kamso yalap-biwon go, nemu tong-tenawon go, sogo-sogo kua ikum. Duing-nawon go, “Ngga wi lo tutuot go nebut wa!” No, da meno sruap gono, gemang senong, “Nemot-a, kakutegan lo ba susruap!” Ngga ey, dabuiyam tra-nawon go, kakutegan-a iseguo lo gemang put-biwon. Ngga sik sogo demanon mit sono se pung-asion. Demanon, nemu yalap-bantun go, betedon sono gabe ikum-bitun. Nggano, gemang pu, “Ye, kemdet lo ba, suey lo!” Wadi go ten dam gono, usene so se srek-anatun. No, wadi nesip go, bu tra goso ip-won go, bu so nen-siton go, bu blo nogo kluim ey gabe tup-siwon. Ngga sik so, demanon lo betedon no gemang usi-tugun, “Kemdet! Mot, tap kuntegoy gono, sogo kalik semu-bato?” Nggano, betedon lo pu go, “Ye, kakutegan lo sruap goso, iseguo lo but-batu go se!”

Ngga ey, demanon go yap, bu lo yap yam so kekenok, i-go sogo, lema kangok go wengkabui iti biwon go, yataput blo sono dali tui-biwon. Nggano, demanon lo lema ngganemot sono gemang usi-situn, “Mot, genam so mo, guin-a se pang!”

Sogo sogo kua lemoy. Nggano, gemang usi dali, “At go kemdet sogo, guin-a se pang!” Ngga temu ey, guin kekay so gemang pang. Ngga ey, demanon lo betedon go, dabui keba ba no, long kluip ey nawoy-ngan kluip ey go-a gemang king-tun. Nggano, lema go lom ba sono gemang li-siwon. Ngga ey, bu temu se lek-asitun. Sedue ngga, lema go teguan ba so got-ton go, ku no-woy no, lema go teguan long ey tagu ey golo gemang wok-ton. Ngga ey, yam-yam, ku lap ikum biwon go, da klaya wok-siwon go, sedue ngga teguan ba sik so sip-biwon go, demekebom blo lo gemang klak-biwon. Lema-a sesat sogo so, bu ba sono se sip-siwon. Ngga ey, lema lo, bu pu go keklak ..., demekebom se walong-a bitugun dali. Betedon klak-biton go, e ... demekebom kuit blo no gemang palom-bawon. Ngga sik so, bu sono gemang pu-siwon, “Ngga no, yam lo!” Ngga ey, bu ngga yam no gemang suing. Ngga tang so, Blubu gabe lemoy-angum.

Blubu lemoy go nogo nebut ngge no yam.

1.12 Gluablong ey Yakunali ey

(Alponsina Samon lo pen go)

Banim dega so, sedue namon, ntaton ey ntaton ey gemang. Ntaton trang go sui, Mlaykum, nggano ntaton sat go sui, Gluablong. Ntaton trang Mlaykum-a yambi so, Gluabong dem-a sedue nali so. Mlaykum-a sedue trang tang so, Srumay kabung nali-a gemang tong-newon. Duot so klong go, usu no klong go, Yakunali lo keba blo no, kenin Mlaykum ey mea kuadok go koklong sang. Ntaton sat Gluablong dem-a kabung kua iti goso got-ton. No, ntaton Mlaykum nogo dabui klum tra go tang so, ntaton go keba nemot lo pung go mea sesemu. Ngganemot nogo, Gluabong lo duot mea susuok, nggano, Yakunali lo kanok gemang susuik sang. No, esang! Yakena no klong sogo nogo, muk seguep blo no, Yakunali lo kenin Mlaykum iti go, mea kuadok dali ne. Ku no-woy no ngganemot kalik gemang semu-tugun. Yakunali saysuk besam yam no, yam so pung go, ntaton sat Gluabong-dem ey nebut gemang pen-kletun. Ngga no, Yakunali lo pu go, “Gluablong! Genam, mot no gabe ya suing! Imot namon gabe ya kap-mleyon!” Ngga ey duot gemang tuo. Duot ngga, Gluablong lo suok-won go, Yakunali lo kanok gemang suik. Muk-a dali yap ba no segluk go, sro nogo namboy kua king-sretugun. E ... i go yam sogo tebuot but gono, muk gemang king-tun. Sro ba no muk king-tugun go, e ... sro temoy yam no se pupung, Mlaykum, nemot go kenin, Yakunali lo iti-tun go, sro ba sono muk ey gemang king. Mlaykum blo no muk temu kiking, e ... Mlaykum go taglang dato-a dia no gemang pung. Ngga sik sogo, Gluablong-dem, Yakunali lo luik go woyklak sono gemang ip go kap-klenatun. Ngga ey, muksro ba sik so, Mlaykum lo, ngge kalik go u gabe kluo-sawon,

Gluablong! Gluablong! Genam go Yakunali kua luik go kap ey!

No, Yakunali lo Gluablong dem luik go kap go, unen nalo kua senong-sretun. Usu sik sogo, unen pung go, Mlaykum muk sro ba so u so kluo-ton go gemang tup-satun. U ngga tup goso, unen wet-atugun go, muk sro ba so ta glang dato-a pung gono gabe ikum. Yakunali ey Gluablong ey kekap gono, yatap sebendi pong-kletun go, unen nalo lo, sagomyali lo yatap gemang wik-bitun. Ngga no, sro ngganemot masi ey goso se lemoy-abatun, kekap go, duot-keto go yap no gemang degut-batun. Ngga yakena Sompolo no, yakena ngganemot Suoli so gemang git-tebatun. Yakunali ey Gluablong ey woy-klak sono kap go tang so, woyklak sono go saysuk sam Yakunali go saysuk no ikum gono klik go gemang.

Nebut ngge, ngge no yam.

Chapter 2 Nebut Miam

(Cultural stories)

2.1 Nali nogo nebut

Kemtuik sogo ‘nali’ miam-dega ey. Yang ngga: ‘nali’ di, ‘nali’ kabung, ‘nali’ duo, di ‘nali’, kabung ‘nali’, sedue ‘nali’, yum ‘nali’ nggano, nali-nali menogemang dali. No, seni sogo nali ngge, wi go sui so pu go. Wi ngganemot, saula-saula go nan sogo kua. No, imot go nan Papua ey nan Ausrali ey go seguong so gabe. Nali unen sogo, kuong-sabu, kumsi sot ey go-a nali so gabe pupu. Seni so, sot maning kua pung go, nali sui ya kua pu dali. Nggano, mlelui di blo lo nali, kua susuing. No, duen di senang-senang go blo lo. Nali go ten ngga, di don. No seni so, nemotnang di senang go bakenang blo lo usre gemang pepla. Yang Kemtuik go demu nogo, nali deguena gemang. Ngganemot sogo so, nali tebadali go ya kua tuk. No, deguena idam pu genang nali kok go, usre pla genang sogo so, mea but. Banim nogo, nando lo nali tebadali but go, sedue ngganemot nogo deguena lo pia-a mea pu. No, nggeasui go, amle play ey go mata so mo degut go nogo, sedue kabung lo, nali tebadali duoy nay so gabe tuk-neton. Ngganemot nogo, duen ba, nali nebut yam so mo kukua klong gabe esang. No, se senong! Nali naklay maning kua, kua gono gabe pepen: “Nali klay-klay go duen ba logo ngga, imot, sedue kabung Kemtuik tang so, yay suey so se suing!” Ngga sogo so, duo no-duo no itak go nogo, duem ba logo nali, miam ey mea ke. Nali nogo nebut ngge no yam.

2.2 Yow nogo nebut

Yow wi kalik tabang ey go menay. Yow go dit wi ey kua kerlam. No, usum dit ey mo kerlam. Nemot go tabang sogo yow keba so mea pu. Yow lo susuing go, demu luk ba, tegan diding ba, Nemot lo dedam go, paya sengin, udui sengin, kung sengin, nggano, di don meno-meno mea dam dali. Yow lo di don dedam go, ip-a gut go, kuok-a gluét so mea pak. Banu go nebut pen nogo, yow, kabung sik so lemoy go. Nebut pen ngge kalik gabe: “Banim nogo, klat yat genang sogo, sedue seni, duo neguot, sedue denok, naklaymea klong-lak. Nggano, kabung seguong-a, yakena so mea susuing-lak. Klat yat go, nevo duik go, kabung nogo kua wasey. Menay ngga sedue seguong lo banom mea dam. Ngga ey sedue lo seguó mea popong: “E ... kabung kua dam go, sedue lo dedam go e..., e ..., e .. e.. e ...!” Ku no-ku no ngga kalik so semu-neton. Ngga ey, ku meno no kabung nemot go seguong so nebut got-newon go, ngge kalik gabe pu-newon: “Ngge kalik seguong so sesemu go! Imot kim ntam-a lot go, yow tabang sebut so gabe!” Yam so sebut-newon gono, klat so sedue lek-lak go ku no, kekay so gemang ting-nenawon. Yow so lemoy go naklay pling-lak. No, esang! Kabung meno duo nu sogo-a, kam so pling-bitun go ide sogo so, kim dop no gemang glung-batun. Sedue klat sik sogo pluep go, ngga kalik ikum go, ple lo but-newon go, duik go gemang dam-nenawon. Ngga tang sogo so, sedue kabung Kemtui, Klesi, Namblong logo yow gabe dam-eton. Yow nogo nebut ngge no yam.

2.3. Segut nogo nebut

Segut go tang-dato miam ey gabe! Segut saling, beap segut, nggano, segut kluey. Beap segut-a babu-dato ta dabui bata kalik, nemot lo susuing go, beap ketang lo. Segut saling ey segut kluey ey go-a, seguay. Nggano, segut saling susuing go betuo bu lo. No, segut kluey-a seni so, Gemle pay ba seguong lo gemang pupung. Yagui sa nogo, nok so ya kua pung! Seni so, segut go saysuk manay meno kalik suk-a kua semu. No, ngan-a gemang semu. Woy sogo nogo segut kluey ya kua pung, nan put ba lo mea susuing. No, sa sogo no nan put ba sik sogo pung-lak go, bu ba lo mea rlak-klong. Nggano, sedue kabung Kemtuik, wot degui-a rlu go, pay sono mea uneng. Yam so yaluim gono, kabui no suik go, semlea lui go, segut ey mea suom. Seni so, nemot go kedong, sebuom ey tayglok ey go ba so gemang. Kedong-a suom go, nggan-a, nasrok no tega go, uduo ey nevo ey golo mea dam. Segut nogo nebut ngge no yam.

2.4 Wop nogo nebut

Wop, tang miam ey gabe. Yang ngga, bu ba logo: Wop makey, wop kan, wamea blui, wop sayap, wop kalom, ple tegut, walaka, nggano, biap ba logo miam dali so gemang. Seni so, wop ngge menay tom ey go. Wop go saysuk, segut kali ngan-a semu go. Segut-a muong-muong so, no, wop walong-walong so. Wop go tega walong, no segut go tayglok-a tebot. Wop koy no duik go, kabui no suik go, suakuim no duik go, nggan-a buom-buom so mea lemoy. Beap segut go nggan kali. Nggano, wop suk-a gemang kukuo. Yang banim nogo, wop bu ba lo, beap ba lo kua susuing. No, ku meno so, wopnang nenaton go, bu li genang sogo ya kua go sogo so, sebuklum lo min snam bayi wasrang lo pep won gono, nemotnang naklay klak go, bayi ngga blo lo gemang klong. No, bu nesip no, min snam bayi bu gemang degut. Ngga ey, bu sue go, idi no blon gono, dalip tra go sogo so, wop no gemang mot-dak newon, koy negu iti genang sogo so. Wop koy negu iti so segluop ba sik so wadong gono, kabung nalo lo, blakay lo pi go, ngga sogo so, kap kuntun go, bu ba no gemang degut. Ngga sik so, wop ketui so susuing genang sogo moy so. Wop kedong semla ey dam go tom kangok. Wop nogo nebut ngge no yam.

2.5 Kabot nogo nebut

Kemtuik go duen logo, wi meno gemang. Wi ngganemot go mlay kango dega. Nemot lo dedam go, wot don, buen don, suom don, imuik kregeng, sruduot don, nggano didon temu gemang dali. Nemot lo susuing go, di kangok-kangok go bakenang blo lo. No, ten sogo no, nan blo sono mea pling go li. Ngga ey, ku lo ayamnang kalik ten nan blo logo mea yaluim go dedam-klong. Ten yam so dam go, bu kaseglok no uneng go bu mea drop dali. Wi ngge nemot go sui, kabot. Demu trui nogo, deguena-deguena lo pu go, kabot tebadali go ya kua tuk, duoy sogo ya kua nay dali. Deguena iram tuik genang walop sogo so kabot but go, dit ey nemot go mlay ey mea iti. Nggano, nemot go mlay-a, un mlay lo ut gono di pap sam temoy no glok go, mea kok dali nali kalik. Seni so, tasam ngganemot, tebadali go ya kua semu, deguena, iram pu genang walop sego no, mea semu. Kabot ngge deguena dali gabe. Ngganemot sogo so, tebadali go ya kua tuk. Kabot nogo nebut ngge no yam.

2.6 Ibam nogo nebut

Wi meno gabe dali! Nemot lo dedam go, wot don, buen don, ikuoy don, betui don sengin, kaluk don, semu, didon meno gemang dali. Seni so, wi ngge di snang-snang blo lo susuing, no, yakena dagu logo gemang dali. Nemot go si tui genang

sogo, di rluo go, luk ngganemot ba no mea tui. Nemot ngge sedue kabung lo pong go, keda so mea mlay. Seni so, wi ngge go dit ibam-ibam so. Nok mani imening wang-duo go, dik ibam-ibam seni so, kon kua tebok. Ngganemot sogo so, wi ngge go sui, ibam so gabe usi. Ngga ey, deguena lo pu go, nando lo ibam but go, nemot go dit-a suey so, wot no dok go se kok. Ibam mlay dali ey, no, kabot mlay-a kangok, ibam mlay-a seguay dato, nemot go suk yangu so. No, seni so, sedue Meikari ey suku Waling ey go nogo, ibam ngga nemotnang go bosu. Ngganemot sogo so, nemotnang logo ibam ya kua dam. Seni so, ibam sedue kabung lo suey so pong go, nggano, nebut pepen mlay go, ibam logo sedue kabung kalik nebut mea pen dali. Seni so, ibam nemot tang so, nemot go sui so pupu go, Yakop. Ngganemot sogo so, ibe logo Yakop-sop so gemang usi. Amle nebut sogo “burung” Yakop. Nemot-a, sui seni, “burung” kakatua. Ibam nogo nebut ngge no yam.

2.7 Bupalu nogo nebut

Seni so, Kemtuik go menay mata dega so. Menay meno, nemot go tang miam dali ey go gemang. Yang ngga, Bupalu. Bupalu lo dedam go ngga, bu ba logo menay ey, ketui logo didon mea dam dali. No, tang miam ey go nogo, nemot go sui, banom-banom dali gabe. Bupalu no dengut go ngga, tang: Buseglui, blindon walong go, blo dega lo pling go koklong go, no, buseglui kangok go tete, sedue kabung logo ey pepong go, amle lo “angsa” so gemang pupu. Tang meno dali: sedue logo ya kua pong go, ngga amle logo “belibis” so gemang pupu. Nggano, sedue logo ey pepong go, “bebe ey itik ey”. Seni so, aya I.S. Kijne lo klik go nebut pen, Tom ey Regi ey go, kota Emas no klong go, buseglui lo kuadok go pling go gemang klong. Seni so, menay ngge nemot, Kemtuik go Gemle bu pay logo mata dega so gemang. No, esang, sedue kabung kemtuik lo mata dega so, ple lo mo tuk. Nemotnang tang sogo Kemtuik go menay yay suey so kua susuing. Dam genang seguong-a duduing. No, menay ngge, seni so, sedue kabung go andua dali. Bupalu keke go, si-a gemang tutui. No, gabe pepen dali: nando go dasi bumu ba sogo mo nega go, meno duo lo kua gemang, ngga bupalu lo wom so mlak go gemang dam. Bupalu nogo nebut ngge no yam.

2.8 Uduo nogo nebut

Uduo ngga, menay sedue lo popong go. Sedue-kabung Kemtuik go demu nogo, uduo ya kua dam. No, duen ba menay mlak genang sogo so, sedue kabung lo

popong go. Nggano, sedue kabung temu lo pong go, yap yay susuing genang sogo so. Seni so, uduo lo dedam go ten, sedue-kabung logo ey mo kerlam. No, nando lo uduo pong go, ten suey so kua iti go, sedue kabung go ayam yakena no pung go-a mea mlak go dam. Ngga ey, nando go uduo suey so popong go, nemot nogo, uduo logo suey so mea kekeng dali. Uduo nogo nebut nggeno yam.

2.9 Dasi kambo nogo nebut

Dasi kambo Kemtuik go duen ba logo, mata dega so. Nemot nan blo lo uwet, blo nogo ya kua klak. Dasi kambo go sip suing nan put ba lo, nggano, di uluk ba lo, nggano, nemot go ut klik go ba nogo mea degut go suing dali. Nggano, nemotnang go ten dam sogo, ku klik gono mea wet go dedam. Ku blong sogo nogo, ut ba lo usene nemu-a mea sesrek. Nemot go dedam go imuik kligeng sengin, wala dom, medop, paya sengin, nggano, didon meno gemang dali. Dasi kambo nemot seguay, nemot go sat tebot, nggano, menot logo si ya kua tui. No, nok-a sani temoy no wang go mea bebabu. Seni so, dasi kambo, semla ey dam go tom kangok dega. Nggaenmot nogo, meno duo lo wadong go ya kua iti. Dasi kambo nogo nebut ngge no yam.

2.10 Medop nogo nebut

Medop ngge, menay dali, no nemot go tang miam dega so gabe. Yangga, medop blay, medop usu koy-kuim, medop kabuiling, medop tebin, kuwabu, nggano, temu mata dali so gemang. Seni so, medop lo susuing go, didop blo lo . Nemot go saysuk seguay dato, wi logo mea mlak go dam, nggano dasi kambo logo mea dam, nggano, menay meno logo mea dam dali. Medop go ten: diblup, udui iguong. No, medop kebong go, sagon go ten so mea lemoy. Seni so, sedue kabung go usu demening puit go, wasma tip, medop logo mea ibot go dam. Medop nogo nebut ngge no yam.

2.11 Son nogo nebut

Son seni so, kua dedam go menay. Nemot go sip pay ba, duen ba, nggano kuklik go ba logo mea susuing dali. Nemot go ten bu-a, kin-a gemang susuom. Nggano, son unen lo sedue kabung go, menay go kin susuom go, ku nago yam no si so teguan ba no lemoy go mea srui, nggano, wang go son nok nata dega so mea

lemoy. Son go kin kua. No, nando go yap ku klik goso mo gigit go, yap ngga ba nogo son mata dega so degut go yap ngga ba sogo sedue kabung go kin mea suom. Son lo glok go sik sogo sadui kin mea tra. Yangga, sadui “malaria”. Seni so son go tang miam ey gemang, Tang meno seguay go tete, nggano, tang meno kanghok-kangkok go tete. Tang seguay golo glok go, iseng seguay so mea tra, nggano, tang kangok golo glok go, iseng kangok dali so mea tra. Yangga, son seni so kua seni. Son lo glok gono, sedue kabung sadui tra gono kebong go mata dega so gabe. Son nogo nebut ngge no yam.

2.12 Nebo nogo nebut

Nebo ngge menay kangok go. Nebo go sip duen ba so. Ngganemot no, uduong ba logo mea sesrek dali. Ku blong sogo nevo ten ya kua wet. No, wadi-wadi, ten mea uwet go dam. Sa so mo nevo udong trok go, ut klik go, ngga ba lo mea sesrek. Nebo lo dedam go: nan su, duot, kim, usu wasma, didon, nggano, ten-meno-meno gemang dedam dali. Ngga tang sogo so, nevo blim sogo gemang pupu. Sedue kabung lo, yakena nogo nevo mata dega so mo pong-nengam. Nggeasui go amle lo pu go: nevo pong genang sogo, betui ba no se pong. No, seni so, nevo mata so nando lo pong go, nemot duoy ey drang ey mata so mea yaluim. Nebo pong go maning nok sogo no duoy sogo nay go, nemot go drang ku so, no, sabung ey pung go dega ngga nemot go drang blo dega so. Walop sogo nogo, nevo suakuim no wasma ey ulum ey duik go, kinemon tom kangok dega. Nggano, nevo kedong semlea ey dam go semlea-a keda so mea kua, tom kangok dega seni go nogo. Nebo nogo nebut ngge no yam.

2.13 Isuali nogo nebut

Isuali ngga, wi kangok dega go, nemot go tabang kua, no, ndeng-a gemang pung. Nggano, nemot go saysuk ide dega nevo kalik. Ngganemot nogo, nemot pling genang sogo ya kua. Nemot go masi glang wi go kalik namon-namon yam so, no kangok dega seni. Isuali go nok, si sik so keke, nemot go si kangok dega suk disuaki so, dimau ba no gemang tutui. Kemtuik go nebut senang nogo, ngge kalik so gabe: duot naklay, isuali lo semu-tun go. Ngganemot sogo so, isuali semla kua dedam. Semla dam go, isuali ngganemot mea kebong. No, nemot go ten: uluim don, nagui don, didon meno-meno. Isuali, dibuin-top ikum go, nemot suali kangok. Ngganemot sogo so, ku klik go nogo, nemot ya kua uwet, dibuin-top ikum ey go suali sogo so. Isuali nogo nebut ngge no yam. KOY-GLANG KEBA Koy-glang

keba ngge menay meno go sui. No, ngge sui seni kua, ngge kalik so sedue kabung kemtuik lo usi go, nemot go wengkabui nogo matu kali-kali ey diglang ey pung to tang sogo so. Nggenemot seni so, amle menay dali, no kemtuik go duen nogo, keda so mo ke, Gemle bu damoy nogo, bu kaseglok blo nogo isegan sip mata dega so, bu drop sogo so lili go. Amle ngge no pung gono, koy-glang keba ngge nogo gabe pung dali. Amle nebut sogo, nemot go sui “Rusa” ngga tang sogo so, sedue kabung Kemtuik ibe logo, Lusa so gemang pu dali. No, Koy-glang keba so pu go suey dali. Nemot lo dedam go ngga neguen, di blup, nggano, usu damoy sogo suot ikum go, kabam-a tung go mea dam, blup ey ya kua bung go dam. Menay ngge suay data, no esang amble play ey golo, sedue kemtuik lo, mata dega so mo tuk-go dam. Seni so, nemot go kedong tom kangok dega. Duik go semla ey dam go, semla-a keda so mea kua. Koy-glang keba nogo nebut ngge no yam.

2.14 Lema nogo nebut

Lema menay kua seni go, Kemtuik go duen ba logo mata dega so. Kangok-kangok go, seguay go, don ey go, don kua go, di blo lo susuing go, nan blo logo, nan ba logo gemang dali. Seni so, lema go tang miam dega so. Ku meno no, sedue meno dasi put so pupui gono, dasi put ba lo lema-a gemang pung. Sedue ngga-a pu ngge, dasi gabe pung-banton, put ba sik sogo. Ngga sogo so, ta lo put no duk go gemang susuing. Wengkabui pupung gono, gemang mlak-siwon. Nggano, sedue ngga, lema ngga lo pok gono, teguot go gemang liging-lesiwon. No, nemot andua lo lema keda so but go kebong go tang so sedue ngga gemang wali. Nemot andua na kua go sogo, sedue ngga gabe mo kebong. Seni so, lema iseng kangok. Nando lo lema ey rlam sosok go, lema lo glok go mea kebong seni. Lema kangok-kangok go ten, nevo, isuali, uduo, sedue-kabung, lema logo mlak go mea gut dali. Lema nogo nebut ngge no yam.

2.15 Wikabot nogo nebut

Wikabot ngge, menay kua dedam go. Nemot wi kalik tabang dali ey mo semu. Nggano, wikabot go tang miam dega seni ey, nggano, suk meno-suk meno so gemang semu. Wikabot daley neguaen un so susuom gono ikum go, nemu Iran seni so. Seni so, wikabot lo si tui go ngga, lema-lema so mea lemoy, ngga ey, kuon seba so lemoy gono, wang gono wikabot sogo mea lemoy go pling. Seni so wikabot lo suing genang sogo, ku walong so kua, sedue meno lo pen go, nemot go ku minggu nangglik dato seguong. No, seni so, nemotnang go yakay kangok, ten

so uwet go. Nemot kua duing: “a, nuey-a, genam minggu nanglik seguong suing go mea kebong. Ngga kalik go genam sedue ya kua iti, kabung ya kua iti, ten ya kua wet!” No, wikabot yakay ey gemang susuing. Ngga sogo so, imot wikabot lo taling go wali ikum go se senong dali! Wikabot sik sogo nebut ngge no yam gabe semu.

2.16 Tak nogo nebut

Tak ngga, menay iseng ey go gabe. Tak lo sedue glok go iseng naklay kangok dega seni. Nemot go iseng, tegun koy logo kalik gemang u-uk. Nggano, lema, ibuikolun, tuk lo glok go kalik dali. Tak lo susuing go sip, di srang ba, usu guip ba, udui srang ba, nggano, yap ut ey go ba sogo gemang ya susuing dali. Ngganemot sogo so, imotnang lo, imot go usu, yap, tap, naklay suey so ut ey se sengan. Tak ngga ba no, kok go susuing go logo imotnang mea kuip dali. Yang, tak wadi-wadi, pluep go mea uwet. Ten kukup ku no net go nemotnang lo mea dedam dali. Ngganemot sogo so, imot go yap ba nogo, nasrok walong so kua ta go gigit, keda so koy no nase pui-dak. Kua go tak lo nasrok ba no si tui go, wang go, mata so mea ke. Tak ikum go, keda so se but go kebong. Kua but go, keda so mea kap. Menot go masi mata dega so, ngga tang sogo so, “kaki seribu” so gemang pupu. Tak nogo nebut ngge no yam gabe sesemu.

2.17 Usum nogo nebut

Usum Kemtuik go yakena logo, duen ba logo mata dega so gemang. Nggano, menay ngge, sedue kabung go yap ba logo mea suing mea dali. Ngganemot sogo so, nemot go sui yap usum so mea pu. No, duen ba lo susuing go, duen usum so mea pu, nggano, udong blo lo usum kanok ba logo udong usum so gemang ya pu. Nggano, usum suk meno gemang dali, ngge nemot go dit banom kalik go, ngga blo usum so gemang pupu dali. Menay ngge lo dedam go, ngga usu wasma, ulum, dasi kedong, medop, nggano, sedue kabung go yen naklay usum logo mea dam seni. Ngganemot sogo so, sedue kabung go yap ey wasma ey go yay suing genang sogo, uduo tusi-a mea pong. Seni so, usum, uduo tusi nogo suali ey. Uduo tusi lo usum ikum go, keda so mlak go mea dam. No, sedue kabung logo usum mea duik go dam dali. No, kunala temoy no se duik go dedam. Seni so, usum ngga menay kua seni go dali. Nemot lo sedue kabung go ten temu dam go, nggano, sedue kabung ten naklay tra go sogo so, ten ngga mo dam go, sadui “tipes” sogo mea lemoy dali. Ngga sadui kua seni. Usum nogo nebut ngge no yam.

2.18 Wosu nogo nebut

Kemtuik go duen ba logo wosu mata dega so gemang. Menay ngge lo dedam go, diblup, yawe dop go tang. Nemot go sip suing ngga, di senang-senang go bakenang blo lo, no ten sogo so, ku nogo, nan blo logo mea li go uwet. Nggano, wosu ikum genang sogo, wosu so memlak go sedue logo so keda sogo mea ikum. No, sedue nenep sogo logo wosu ya kua ikum. Ngga ey, wosu di blo so susuing go, uduo lo dop go sogo so, mea senong. Ngganemot sogo so, sedue kabung Kemtuik lo pu go, “kalung go sogo so wosu mea ikum!” Kua kalung go, di blo no yakot so mea son. No, nando lo mo ikum go, nemot klak go but genang sogo kunala temoy no se. Ngga ey sedue meno ku no se suing. Sedue di blo no mo keklak go, nemot-a way so mea sip. Wosu, imot lo dam go tom kangok dali. Nggano, nemot go kedong kukuok kangok! No, duen no klong go nogo, wosu mata so dam go logo, besam ey mea tra dali. Seni-seni so, Gemle damoy nogo, woy sogo nogo, bu kaseglok blo no, use go bu drop sogo mata dega so mea li. Wosu nogo nebut ngge no yam.

2.19 Wadiyay nogo nebut

Motnang mo senong? Kemtuik go wi meno. Nemot go nebut ngge kalik so gabe, wi ... wi ... wi ... wi ... nemot wadi-wadi go, yap kabuit no mo gualing, sedue kunala mea duing, e ... ngge nevo usu wom so gabe mo dedam, kua go mea duing, e ... ngge menay tegan no, mu no, kemla wong go, gabe mo kenong. Ngganemot nogo, wadikua seni go ayanang usu no mea kap. Wi ngganemot go sui Wadiyay, nemot go nemu bata, no, kublong-kublong go, nemot go nemu ya kua pipli. Usene so mea srek. Nemot logo wadi-wadi ten mea wet. Nggano, nemot lo dedam go, medop, wasing, usum, kluom, nggano meno-meno nemot lo dedam go gemang dali. Ku klik gono, uwet go sogo so, nemot go sui meno, wadi wi so gemang pupu. Wadiya nogo nebut ngge no yam.

2.20 Kaley nogo nebut

Babunang lo pen go: banim dega sogo, Klesi Kemtuik nogo wi meno gemang. Nemot go sui Kaley. Seni so, Kaley ngga wi kangok go don kangok dega. Nemot lo pling go uwet go, nan-nan yam so mo klong. Kaley don kangok dega go nogo, sedue kabung go, yap, keba, nevo to ey go, nggano, demu kangok go dega, nemot

go isegan lo tebok go, e di blo nogo mea iti tui. Ngga ey, woy-banu go wasma keba, muk seguep nemot lo mo tebo dali. Ngga seguong-a kua, no, ku no-ku no, sedue klat sik so uweng go lo nebo lek go uweng go, yalu blo sik so, gemang ya lek dali. Ngga sogo so, sedue-sedue, nebut degut-nengam go, kaley but genang sogo tap gemang wet-nenawon. Ngga nang sogo so, nemotnang lo, wamoy so, klat yat neton, nggano, demu-a to no dok go seguo ey pla-nesiton. Tap no Kaley kunton go, demu to ey lek go kap-biton gono gemang but-nenangam. Nggano, Kaley gemang pui go kebong. Kaley nogo nebut ngge no yam.

2.21 Saynabi nogo nebut

Motnang se senong dali, imot go nan sogo wi tang meno gemang dali. Nemot go saysuk temoy-a seguay, no, tabang-a bata dega. Nggano, nemot go menam kangok ngga ey walong dato, menam temoy nogo, gogop-gogop ey gemang semu. Gegop-gegop ngga, nemot wali go yagui so i go. Seni so, saynabi lo dedam go, kong don, yasip don, nggano, didon meno-meno gemang dali. Ngga ey, nemot medopnang, wasingnang gemang dedam dali. No, maning nok sogo no iti go pong go, semlea mea dam dali. Wi ngganemot pling go koklong go, nemot go tabang kluim ngge kalik gabe: uk ... uk ... uk uk Nemotnang daley kangok go mata so pling go, imotnang nemu rlam so mea. Wi ngganemot go sui saynabi. Sedue kabung meno lo pupu go: Saynabi uk, no, seni so nemot go sui meno “Dualy”. Saynabi nogo nebut ngge no yam.

2.22 Blodasi nogo nebut

Imotnang go nan sogo menay meno gemang dali. Nemot wadi-wadi go ten dam genang sogo mea uwet. Kublong-kublong go, nemot tegan diding ba lo gemang sesrek. Kuklik gono, nemot masi-masi mea uwet. Menay ngganemot, nemot go nok sani ba no gemang king go uwet dali, e ... nok go masi yam so sabang gono mea itak go, banom mea uwet. Menay ngganemot logo, di blo, tegan blo logo, kleng-kleng ey mea koklong. Nemot kenong genang sogo ya kua. Nemot go sat ta dali kalik so. Di blo lo mo keklak go nogo, sat lo di kali temoy logo gemang ya pok go koklong. Menay ngga, nemot go sui blo dasi. Blo dasi semlea ey dam go tom kangok dega dali. Blo dasi nogo nebut ngge no yam.

Chapter 3 Nebutmang (Cultural admonition)

3.1 Nemu wegeng suey so suing genang

Mia, aya, seni so, Wali sam ba no pu go, “Nemu ngge, saysuk go sagoy gabe! Sagoy ngge, sut go, sedue ngganemot, ku klik go ba lo mea uwat”. Ngganemot sogo so, sadui wegeng suey so se suing! Nggano, nemu tegun wegeng suing genang sogo, seni-seni so, suey seni so se suing! Imot tang so nemu tegun wegeng suey so kua suing go, imot maning gono, nemu, keda so, mea pung. Seni so, nemu waluk genang sogo, ngga:

1. Dabui ba sik sogo mea waluk go, yam so, mo nenalo go nogo.

2. Dia idi sik sogo, sedue meno no lemoy go kalik so. Nemot-a pu ngge, sung degut-wa, nemot-a lema-lema si degut go. No, dokter no klong go tang sogo so, keda so gemang wagot. Kua go, nemu ba no nok mea ke. Saysuk ba nogo, lema-lema ut so mea lemoy. Ngganemot sogo so, mia, ayanang, usu damoy no mo klong go, wasma temoy nogo, udui dop temoy nogo, lema-lema si suey so yay se suing, imot go nemu ba no degut ey go. Ngge, seni so gabe mo lemoy, ngge lemoy go nemot, ku idi so gemang, ikum go, suey so se senong! Genam go nebut sam ngge so tenuing go, nggeno yam. Ki Wali Iram go klum lo, imot go sagoy wegeng, suey sogo mea suing.

Dem-debui sop, Kunala temoy no se, tap nogo, nago-nago nogo, sung mata so gemang. Ngge, sedue meno nogo gabe mo lemoy. Tap no, nemot lo duing go, sung nemu ba no degut go-wa. Ngga sogo so, nemu, ta lo gemang ntrui. Woy namon, nanglik no, nemu yam so kin lo su. Nggano, nemu obat lo gemang duong. Ku namon-nanglik tete no, nemu gluét ba kin suk-a, ngga ey, nemu yam so truen-truin. Ngganemot sogo so, dokter sono gemang-nawon. Dokter lo ikum gono, gemang pu-tenawon: Ngge, nemu gluét ba sogo dedon ey go, se tegek go ikum. Dokter lo, dedon ngganemot tegek go, ikum go, lema-lema-a, ngga ba sik so, gemang wagot-nenawon. Seni so, nemot lo duing go, ngge sung-wa! Nemot-a, lema-lema si nemu ba no degut go. Ngganemot sogo so, koklong go nogo, sung mata sogo nogo, kunala temoy no se. Senang so, iseng tetra go, keda so, dokter no se klong! Ngga lemoy go ngganemot, ku idi so gabe!

Walong bata duing genang: Seni so, wali ngge, Ki Wali Iram go taiti imot no iti go, imot lo wengeng genang sogo so. Imot, nago-nago sip nogo, piam ba nogo keda so mea pui. Sung seguay go dato nemu ba no degut go logo, way so iwot lema-lema sogo mea lemoy. Wali ngge, ngga klik go, sogo-a imot logo ya semu? Seni so, imot lo duing go, usey genang sogo, 3 ey gemang: Imot, seni so se senong, piam seguay dato go logo, piam kangok go sogo, mea lemoy. Saysuk wegeng, suey seni so, se suisuing! Ngga, nemu klaya seni se tui! Tasam seguay go logo, wali ngge mea waluk seni. Ki Wali Iram, Ut- nan, kim-daguit, wi-dasi, suk-iku so semu

go ey, kuno-kuno tegan se kekeduik! Nemot sik sogo don snang so se uwadong! Nemot lo, imot go saysuk yay, dabui lap yay, ta-masi naklay yay suing genang sogo don mea iti. Sam Klaut ba no pen go: Yesus lo pu go: “ Genam ngge kukunan sogo sedue kabung nogo, neblong gabe! Nando, Genam no keng go, nemot go wali, mo neblong gemang! (Yohanes 8:12 Genam kukunan blo sogo nogo, Genam lo sedue kabung nogo blong mea iti. Yohanes 9:5 Blong ngganemot iti genang sogo, wamoy mlue se itak!)

Andua-andua ey go, seni sogo-a se pen! Imot ngge klaya go seguong gabe. Nago no, motnang, dabui piam tra go nogo, kon-a kua semu! Sagui semu go nogo, dabui piam woy ey kua sut! No, keda so klong go, ta, na se luik. Kua seni golo, woy ngga iti ey go! Ta wom ey go sedue-kabung, won seitak. No, kebali-a semu go, imot go seguot sik sogo don-a iti go dam genang. Mot go lom ba sik sogo, nebut kua seni go, kua pupung! No, suey go-a, imot buong genang sogo-a, se pepen! Sedue kabung meno, ngga tup go nogo, nemot go wali nogodon mea tebok dali. Nggano, Ki Wali Newet Klaut nogo dabui sadui, motnang logo kua taling. Motnang, Nemot lo, wali blung duo yap sogo kuoy gono, temuit go gemang. Motnang sik sogo, kua seni go, bete ey go, dabui piam, nebut tuon-tuon, nebut iwot-iwot, nemukum, tasam kua seni go naklay, nase itak! No, nggengam-yakay no se suisuing! Motnang go andua-andua ey go, yakay tegan suey dato so se kedik! Way-way so se uwa, ta se luilui! Ki Wali Iram lo, Blong Iram ba no, mot go, kon suep go kalik so. Seni so, blong duo-yap suey go logo, Ki Wali Iram logo kalik, se sesemu! Efesus 4:25-5:1

Chapter 4 Nebut-Nebut

(General information)

4.1 Kemtuik go nebut-nebut

(Yohan Yekuisamon)

Sedue-sedue lo pen go banim seni sogo Klaya gemang. Nemot go sui pu genang sogo yakua. Ngga, “IDA” nemot go seni è tebadali dia nogo ya kua pu. Ngge, sedue? Kabung? Ya seni so sedue no kabung dali. Ngganemot sogo so, asi babu ida u-neakam go sogo, ngge kalik so mea pu: “Moy piam nebut mang tuot-natun!” No, nemotnang lo duing go: “Ida” ngga nemot go idi, nggano, nemot go idi dali “YAKUT.” Yakut ngge, saysuk no / saysuk nogo. Kin nogo ey bu nogo ey gemang ya glung. Yakut ngge, kemla sogo mea pu. No Ida sogo kemla ya kua pu. No, seni so, “IDA” sik sogo è Idam so gemang usi; yatrang: Imon Idam, Yaku Idam, Ble Idam, nmm. Deguen a sogo “idam tuik” so mea pu. Deguen a ngganemot, idam tuik genang wallop ba no tuik gono, “Iram sogo mea pu” ngganemot nogo, Imon Idam

so mea kua pu: no, Imon Iram. Imon Iram nemot go seni, Imon Idam nemot go srem ey blong ey go ba no mo degut. Nemot Iram so mo pu go nemot go seni: Imon Idam nggesui go, nemot go “uduo-nebo” ngge blung, nogo ten se i-iti. Seni so, IDA è India (Mukuew / Moy) è Moya è Moy è Mia. Kunala ngge nemot go seni ngge kalik so gabe: “Naklay-naklay ngge mia logo so min kok go gabe.”

4.2 Kabung drang sogo nebut.

At nggeasui go sedue go nglangin ey kabung go nglangin ey tegu so. Kabung denok, nemot go unen sedue go yap no mea weng. At go duo go kunala duiding, mot go duo no. Ngganemot kalik pu go, nglangin, nemot go danon go taut mea idok: wada taidi, yawang taidi, teguo taidi, nggano ngoy seglue namon. Ngganemot no, nebut mea pu, mot usu se trok, genam usu mea trok, walop semu genang.

Ngganemot no, sedue kabung sedue go sik sogo mea klong, kabung go yakena no. Ngganemot no, ten way-way mea dedam. Way-way dam go, nemot go taiti, nemot go andua-andua no, mea iti. Andua- andua ten keba yam so ta go. Nemot go sedue trang nemot lo keba nemu mea uwet. Menay tang kangok go, yam so yam tui go, yam, ngganemot no keba mea glung. Kabung woy ku no li gono, nggano wip mea dok. Kabung ngga wip so dok go, nemot nogo drang banom so mea iti, teguo ey wada ey kabung wip so dok gono go drang. Amblekeba kabung ngganemot go-a mea iti, ngge kabung dok tap. Nggeasui go, keba glung go, yakena no mea uweng. Nggano nebut ngge kalik so mea pu, mot utep go, sisua daguit-a se idok. Napu go, genamnang kabung wawi go gemang mea klong, kabung itak sogo. Kabung ngganemot wawi go klong genang sogo, nemot go nglangin nogo wada klaya, ngoy klaya mea iti, nemot ta tetaling genang, nemot go nglangin logo taiti. Ngge tap lo i-itak go kabung. Ngganemot no, nebo ta lo pong go, yakena nebo, nemot mea dok go usre ey koklong sedue go yakena no mea pla. Yap no yakena no pla go, ngganemot sedue nemot go demanon lo ngoy wada ta no iti go mea i-igot usre ey.

4.3 Uduong puit sogo nebut.

Imot utep go uduong pen suing genang gabe. Kemaning go wadi go ip go menay mo iti go, utep go uduong pen suing genang sogo. Uduong pen suing go, use woy yam no ngganemot sik so imot mea suep lak. Utep go uduong koy puit genang, wadikua go ku blong go uduong koy ku no mea klong lak. Sedue kabung ten dam

go, uduong koy mit no pluep di bat mea tuo. Uduong bat tuo go, woy nesip no tetebung nggano uduong mot mea usi, uduong nemot puit genang sogo.

Uduong kati kemle banim mea puit. Damoy beto puit go, koy duang kokong. Nggano, senang menay but genang go, ku no suing lak go usi so mea ip lak. Ip go, koyndop banim go dayap go, nemot ba no mea lek. Da namon tete sogo ta bata so tui genang sogo gemang. Ngga idi ngge idi nebo sek banim iti go, uduong yam so lap go, nggano mot mea usi. Menay but go sip klaya gono se iyaluim. Yakena no pung go, yakena no don so mea bung, nebo ngganemot. Yakena temoy gono go, don buem tebot ey, wengkabui ey sadong blo no mea itak.

Uduong koy nebut ngge no yam.

4.4 Walop nogo nebut.

Walop nebut pen sogo, deguena namon Yanim sogo ey, nggano Suayap sogo ey mea tegu. Nemot namon walop nebut pen go, ngganemot no nemot namon daguit mea suk. Daguit suk go, nemot logo nemot sono mea iti, nemot logo nemot sono mea iti. Nggano, nemotnamon masi mea ip. Nemot namon masi ip go, nemot nago yam so teguey, nemot nago yam so mea teguey dali, disrang blo no mo pu go. Ngganemot no, nemotnamon ku mea pu. Ku ngge no imot namon yakena tasam semu genang gabe. Nggano kot dalo sogo, nggano kot mop mea wuik. Kot mop wuik go ngganemot no, negui tang mea tui. Nemotnamon negui kluing go, negui ngganemot iti go klak go yap ba no mea tui. Negui ngganemot kalik dali go nemot lo iti go dia nogo mea kukluing. Ngga sedue nemot go mot so tetra go gemang. Nggano u mea kluo, negui kluing go, nemotnamon lo pu go, yam so gabe mo semu. Nebo ple nemot goso ta mo semu go. Tebadali go walop mea kua iti. Wagisalu pung gono, seni so, ngganemot no walop mea iti, walop ngganemot Idam pu genang sogo. Suayap lo weng go Yanim sogo Idam mea pu, nggano mea ya kua walong dali. Imot lo nemot go sogo-sogo kua go menay degui sogo ngganemot mo kenong mo tuet go kalik so mea tuet. Aip ey Meykali eygo-a gemang, ngganemot kalik so lemoy go. Suey seguong so koklong, ngga sogo imot go way mea klong go pla. Nali ngganemot dali iti go klong go Suayap sogo nogo mea kok dali. Nggenemot so pu go be, nali ngga dali kua go, nali meno iti klong mea tuk. Ngganemot kalik so gemang walop sogo. Negui tebadali go mea kua kluing. Negui walop nang sogo so mea pu, denok negui nase klong tutuo. Negui so pupung go salam. Banim go salam lo gemang pung-a kum. Salam bata so go-a mea ya kua pung. No, temoy gan go. Duonsawon isuali masi sogo-a mea tuo, duonsawon senia mea ya kua tuo, ngganemot-a mea semu. Piam piam seguo so pepla go ba nogo mea ya kua semu. No, seguo so pepla go ba no piam piam mo lemoy mo, mea pu,

klong, negui put ba no king. E... mesip so walop pla go blo idi lo isi blue sogo mea
lemoy dali.